

Za terenske sladokusce

TRAVNIŠKI VRABEC (*Passer hispaniolensis*)

Po skoraj celotni Dalmaciji so med skupine domačih vrabcev redno pomešani travniški vrabci s kontrastno rjavo glavo in črnimi progami po telesu. Če dobro prisluhnemo svatujočim samcem v krošnjah dreves, bomo lahko ugotovili tudi razlike v oglašanju. Čivkanje travniškega vrabca je znatno bolj kovinskega ali rezkega zvena kot oglašanje domačega vrabca. V Dalmaciji se travniške vrabce šteje v milijonih, pri nas pa je situacija precej drugačna, saj gre za izjemnega gosta, ki morda celo tu in tam gnezdi. Nanj naletimo lahko praktično kjerkoli v kulturni krajini nižinske Slovenije, praktično vedno v družbi domačih sorodnikov. Dosledno pregledovanje vrabčjih jat nam lahko tako razkrije travniškega, ki je na spomladanski selitvi odtaval nekoliko bolj severno. Vrsta se po Balkanu širi, zato vsaj gnezditveno razporejeni samci pri nas niso izključeni, obetati pa si je, da bo ta vrabec v bližnji prihodnosti pri nas začel bolj redno gnezdit, pri čemer si za gnezdenje rad izbira topole, platane ali lastovičja gnezda.

besedilo: **Al Vrezec**, foto: **Enej Vrezec**

PROGASTI GOŽ (*Elaphe quatuorlineata*)

Progasti gož je največja slovenska kača. Samci ponavadi zrastejo od 160 do 180 cm, medtem ko so samice bistveno daljše. V naravi so našli tudi osebkke dolge do dva metra in pol. Spada v družino gožev, katere predstavniki so pri nas vsi nestrupeni. Hrani se z mišmi in voluharji, ptiči in lahko tudi kuščaricami. V Sloveniji je progasti gož izjemno redek in verjetno živi le na območju Slovenske Istre, obstajajo pa tudi starejše najdbe v okolici Nove Gorice in pri Socerbu. Potrebuje razgiban življenjski prostor, ki ga ustvarja mozaik gozda, travnikov in tudi kmetijsko obdelovane površine. Te morajo imeti dovolj drugih elementov, ki jih uporablja za skrivališča, kot so žive meje, suhi zidovi, stare ruševine, kupi materiala, skladovnice drv ipd. Progasti gož je v Sloveniji kritično ogrožena vrsta in je tudi na rdečem seznamu ogroženih vrst, zavarovan pa je tudi z Uredbo o zavarovanih prosto živečih živalskih vrstah, z Direktivo o habitatih EU in II Bernsko konvencijo. Ker je izredno redek, vsak podatek o pojavljanju šteje. Prosimo vas za pomoč: sporočite nam, če opazite goža ali njegovo »staro obleko« (olevek), na kontakt T: 059 23 27 74 E: alenka.zunic-kosi@nib.si.

besedilo: **Anamarija Žagar**, foto: **Al Vrezec**

LEPI ČEVELJC (*Cypripedium calceolus*)

Tudi ceptec, Marijini šolnčki, je bil že v Antiki z latinskim imenom imenovan po rimski boginji Veneri, boginji lepote in ljubezni (cypris = Venera, pedilon = čeveljc). Naša največja orhideja je prava posebnica. Veliki cvetovi z rumeno, napihnjeno medeno ustno in rjavo rdečimi suličastimi perigonovimi listi so po dva do štiri nanizani na do 60 cm visokem stebelu. Svetlozeleni, širokoeliptični listi obdajajo steblo. Rastlina je dolgoživa, doseže do 20 let, prvo tretjino življenja je prehransko odvisna od mikorizne glive, s katero živi v sožitju. Tudi njeno opravevanje je posebno, saj je njena medena ustna pravzaprav past, v katero se ujame opravevalka, navadno peščena čebela. Pot iz cveta vodi le tam, kjer se čebela podrgne ob prašne vrečke in brazdo pestiča in s tem opravi opravev cve-ta. In - ne, niti nagrade v obliki medicne ne dobi. Kje boste nekje med majem v nižinah in koncem julija kje višje srečali to našo lepoticco? V svetlih bukovih gozdovih, med visokimi steblikami in grmi rušja, največ v Alpah, pa tudi na Bohorju, Gorjancih in še kje. Upam le, da je ne spregledate, prav rada se prikrije očem, tudi pozornega opazovalca.

besedilo: **Metka Škornik**, foto: **Borut Laznik**

